

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Marta Cienkowska

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

odpowiadając na zapytanie nr 2676 poseł Pauliny Matysiak z 25 sierpnia 2025 roku w sprawie bezpieczeństwa na stacji Nowawieś Mochy w kontekście obecności zabytkowych rogatek i nowej infrastruktury kolejowej, uprzejmie proszę o przyjęcie następujących wyjaśnień.

W pierwszej kolejności należy podkreślić, że zgodnie z art. 9 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t. j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1292 ze zm., dalej: u.o.z.) do rejestru wpisuje się zabytek nieruchomy na podstawie decyzji wojewódzkiego konserwatora zabytków, wydanej z urzędu albo na wniosek właściciela zabytku nieruchomego bądź użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się taki zabytek. Z kolei art. 10 ust. 1 u.o.z. stanowi, że do rejestru wpisuje się zabytek ruchomy na podstawie decyzji wojewódzkiego konserwatora zabytków wydanej na wniosek właściciela tego zabytku. Wojewódzki konserwator zabytków może wydać decyzję z urzędu w przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub nielegalnego wywieżenia zabytku za granicę, a także w przypadku wywozu zabytku o wyjątkowej wartości historycznej, artystycznej lub naukowej (ust. 2 cytowanego przepisu). Wpisu do rejestru zabytków dokonuje się po przeprowadzeniu postępowania administracyjnego zgodnie z przepisami ustawy z 14 czerwca 1960 r. kodeks postępowania administracyjnego (t. j. Dz. U. z 2024 r. poz. 572; dalej: k.p.a.).

Stosownie zaś do art. 22 ust. 2 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami wojewódzki konserwator zabytków prowadzi wojewódzką ewidencję zabytków w formie kart ewidencyjnych obejmujących zabytki znajdujące się na terenie danego województwa. Należy podkreślić, że wyłączne kompetencje w tym zakresie – podobnie jak w przypadku wpisu do rejestru zabytków – ustawodawca przyznał wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków jako organowi wyspecjalizowanemu w ocenie wartości zabytkowych obiektów. Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego nie został wyposażony w tego rodzaju uprawnienia. Ponadto jako organ ochrony zabytków wyższego stopnia Minister obowiązany jest przestrzegać art. 15 k.p.a., tj. swojej właściwości instancyjnej. Oznacza to, że może oceniać decyzje wojewódzkiego konserwatora zabytków wyłącznie w trybie odwoławczym od konkretnego rozstrzygnięcia albo w ramach nadzoru administracyjnego, prowadzonego na zasadach określonych w k.p.a. Wyjaśnić także należy, że z uwagi na wskazaną rolę Ministra nie może on ani inicjować postępowania administracyjnego w sprawie wpisu do rejestru zabytków, ani zająć stanowiska w przedmiotowej sprawie do czasu zakończenia tego postępowania.

Pismem z 11 września 2025 r. Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków poinformował, że jak dotąd nie rozważał wszczęcia postępowania administracyjnego w sprawie wpisu rogatek do rejestru zabytków. Jednocześnie kierownik Delegatury

Informacja dotycząca zasad przetwarzania danych osobowych przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz praw osób, których dane są przetwarzane została zamieszczona na stronie <http://bip.mkidn.gov.pl> w zakładce ochrona danych osobowych.

w Lesznie Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Poznaniu, w którego właściwości terenowej znajduje się rzeczona rogatka, zwrócił się do Narodowego Instytutu Dziedzictwa o opinię w sprawie:

- wartości historycznych, naukowych i artystycznych rogatek w Nowejwsi Mochy,
- oceny zagrożeń dla obiektu w związku z planowaną modernizacją linii kolejowej nr 359,
- kwalifikacji zabytku (ruchomy czy nieruchomy), co ma znaczenie dla wyboru właściwej procedury wpisu oraz konsekwencji prawnych z tym związanych.

Ponadto w związku z otrzymanymi informacjami o planowanym montażu nowych urządzeń przejazdowych kierownik Delegatury w Lesznie zaplanował na 15 września 2025 r. oględziny przejazdu przy stacji Nowawieś Mochy.

Na obecnym etapie sprawa znajduje się zatem w fazie gromadzenia opinii i analiz niezbędnych do ewentualnego włączenia obiektu do wojewódzkiej ewidencji zabytków, a w dalszej perspektywie – wpisania do rejestru zabytków. Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego monitoruje sprawę na bieżąco poprzez ww. terenowe organy ochrony zabytków, natomiast szczegółowe terminy ewentualnych działań konserwatorskich będą mogły zostać określone dopiero po uzyskaniu opinii Narodowego Instytutu Dziedzictwa i zakończeniu oględzin.

Na zakończenie pragnę wskazać, że jeśli prowadzone obecnie działania Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków wykażą wartości zabytkowe rogatek uzasadniające ich wpis do rejestru zabytków, to przepisy u.o.z gwarantują im należytą ochronę prawną. Niemniej kwestia organizacji ruchu na przejeździe kolejowym oraz jego bezpieczeństwa przy jednoczesnym zachowaniu rogatek w obecnej lokalizacji należy do wyłącznych kompetencji Polskich Kolei Państwowych.

Z poważaniem

z up. MINISTRA KULTURY
I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

SEKRETARZ STANU

Maciej Wróbel